Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
NICHOLASE EMILIOU
přednesené dne 7. července 2022 [1]

Věc C-372/21

Freikirche der Siebenten-Tags-Adventisten in Deutschland KdöR
vedlejší účastník řízení:
Bildungsdirektion für Vorarlberg

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Verwaltungsgerichtshof (Nejvyšší správní soud, Rakousko)]

„Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce – Článek 49 SFEU – Právo usazování – Článek 17 SFEU – Církve a náboženská sdružení či společenství – Poskytování dotací soukromé škole uznané za konfesní školu náboženskou společností usazenou v jiném členském státě“

I. Úvod

1. Evropská unie podle článku 17 odst. 1 SFEU „uznává postavení, které podle vnitrostátního práva mají církve a náboženská sdružení či společenství v členských státech, a nedotýká se jej“. Článek 49 odst. 1 SFEU stanoví, že „jsou zakázána omezení svobody usazování pro státní příslušníky jednoho členského státu na území jiného členského státu“.

2. Projednávaná věc se týká vzájemného působení těchto dvou ustanovení. Vyvolává zejména dvě hlavní otázky.

3. Zaprvé brání čl. 17 odst. 1 SFEU použití unijních pravidel volného pohybu služeb v situaci, kdy náboženská společnost usazená v jednom členském státě uzná školu v jiném členském státě za konfesní školu a požádá v tomto státě o financování z veřejných prostředků? Zadruhé, pokud ne, lze se úspěšně dovolávat těchto pravidel ve vztahu k hospodářské činnosti, která by v případě odstranění údajného omezení v hostitelském členském státě ztratila svou hospodářskou povahu?

[1] – Původní jazyk: angličtina.

II. Vnitrostátní právní rámec

4. Ustanovení § 1 Gesetz vom 20. Mai 1874 betreffend die gesetzliche Anerkennung von Religionsgesellschaften (rakouský zákon o zákonném uznání náboženských společností; dále jen „AnerkennungsG“) [2] stanoví, že:

„Stoupenci náboženského vyznání, které dříve nebylo uznáno zákonem, budou uznáni za náboženskou společnost za předpokladu, že

1. jejich náboženská doktrína, náboženský úřad, stanovy, ani název, který si zvolili, neobsahují nic, co by bylo nezákonné nebo v rozporu s dobrými mravy;

2. jsou zajištěny vznik a existence alespoň jednoho náboženského společenství založeného v souladu s požadavky tohoto zákona.“

5. Ustanovení § 2 AnerkennungsG zní takto:

„Jsou-li splněny podmínky uvedené v § 1, Cultusminister [ministr školství a kultury, Rakousko] náboženskou společnost uzná.

V důsledku toho tato náboženská společnost požívá všech zákonných práv přiznaných církvím a náboženským společnostem, které jsou uznány zákonem.“

6. Ustanovení § 11 Bundesgesetz über die Rechtspersönlichkeit von religiösen Bekenntnisgemeinschaften (spolkový zákon o právní osobnosti náboženských společenství osob stejného vyznání, dále jen „BekGG“) [3] stanoví další požadavky na uznání náboženského společenství podle AnerkennungsG. Zní následovně:

„Aby mohlo být náboženské společenství uznáno, musí kromě požadavků stanovených v [AnerkennungsG] splňovat následující podmínky.

1. Náboženské společenství musí:

(a) existovat v Rakousku nejméně po dobu 20 let, z toho 10 let v organizované formě, a nejméně 5 let jako náboženské společenství s právní osobností podle tohoto zákona; nebo

(b) být organizačně a doktrinálně začleněna do náboženské společnosti působící na mezinárodní úrovni, která existuje nejméně po dobu 100 let a v Rakousku působí v organizované formě již nejméně 10 let; nebo

(c) být organizačně a doktrinálně začleněna do náboženské společnosti působící na mezinárodní úrovni, která existuje nejméně po dobu 200 let a

(d) počet jejích členů se musí dle posledního sčítání lidu rovnat alespoň dvěma promile z počtu obyvatel Rakouska. Nemůže-li náboženské společenství tento důkaz poskytnout na základě údajů ze sčítání lidu, musí tak učinit jinou vhodnou formou.

[2] – RGBl. 68/187.

[3] – BGBl. I. 19/1998 ve znění BGBl. I 78/2011.

2. Příjmy a majetek náboženského společenství mohou být použity pouze k náboženským účelům, včetně charitativních, a k účelům veřejného zájmu spočívajícím na náboženských zásadách.

3. Náboženská skupina musí mít kladný poměr vůči společnosti a státu.

4. Nesmí nezákonným způsobem narušovat vztahy se zákonem uznanými církvemi a náboženskými společnostmi a s jinými existujícími náboženskými společenstvími.“

7. Ustanovení § 17 Privatschulgesetz (rakouský zákon o soukromých školách, dále jen „PrivSchG“)[4], nazvaného „Poskytování dotací konfesním soukromým školám“, které se týká nároku, stanoví:

„(1) Zákonem uznaným církvím a náboženským společnostem se za podmínek stanovených v níže uvedených ustanoveních poskytují dotace na náklady na zaměstnance určené konfesním soukromým školám, které mají postavení veřejnoprávního subjektu.

(2) Konfesními soukromými školami se rozumějí školy provozované zákonem uznanými církvemi a náboženskými společnostmi a jejich organizacemi, jakož i školy provozované sdruženími, fundacemi a fondy, které byly příslušným ústředním orgánem církve (náboženské společnosti) uznány za konfesní školy.“

8. Ustanovení § 18 odst. 1 PrivSchG týkající se rozsahu dotace stanoví:

„Církvím a náboženským společnostem uznaným zákonem se jako dotace poskytují pedagogičtí pracovníci potřební k realizaci vzdělávacího programu příslušné školy […] za předpokladu, že poměr mezi počtem žáků a počtem vyučujících v konfesní škole v zásadě odpovídá poměru, který převládá ve veřejných školských institucích stejného či srovnatelného typu a umístění.

9. Podle § 19 PrivSchG nazvaného „Povaha dotace“ se dotace na odměny zaměstnanců v zásadě poskytují formou přidělení vyučujících, kteří jsou zaměstnáni státem nebo spolkovou zemí, nebo jsou s nimi ve smluvním vztahu, jako „živé dotace“.

10. Ustanovení § 21 PrivSchG, týkající se podmínek pro poskytování dotací ostatním soukromým školám, stanoví:

„(1) Soukromým školám majícím postavení veřejnoprávního subjektu, které nespadají pod § 17, může spolkový stát na základě finančních prostředků dostupných podle příslušného spolkového finančního zákona poskytovat dotace na náklady na zaměstnance, pokud

[…]

(b) účelem provozování školy není dosahování zisku,

[…]“.

[4] – BGBl. Č. 244/1962, ve znění BGBl. I č. 35/2019.

III. Skutkový stav, původní řízení a předběžné otázky

11. Freikirche der Siebenten-Tags-Adventisten in Deutschland KdöR (Svobodná církev adventistů sedmého dne v Německu; dále jen „navrhovatelka“) je náboženská společnost uznaná v Německu, kde má postavení veřejnoprávní korporace. V Rakousku však totéž postavení nemá.

12. V roce 2019 navrhovatelka uznala soukromý institut v Rakousku, který provozovalo soukromé sdružení a který byl kombinací základní a střední školy, za konfesní školu a podala žádost o financování jeho zaměstnanců z veřejných prostředků podle ustanovení PrivSchG.

13. Bildungsdirektion für Voralberg (ředitelství spolkové země Vorarlbersko pro vzdělání, Rakousko) tuto žádost zamítlo rozhodnutím ze dne 3. září 2019.

14. Navrhovatelka podala proti tomuto rozhodnutí žalobu. Tato žaloba byla však zamítnuta jako neopodstatněná rozsudkem Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správní soud, Rakousko) ze dne 26. února 2020. Tento soud konstatoval, že dotčená škola nemá zvláštní právní postavení, jež se přiznává „konfesním“ školám ve smyslu § 18 PrivSchG, neboť navrhovatelka není v Rakousku zákonem uznána jako církev nebo náboženská společnost. Dospěl tedy k závěru, že podmínky stanovené § 17 a násl. PrivSchG nebyly splněny.

15. Navrhovatelka podala proti rozsudku Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správní soud, Rakousko) opravný prostředek „*Revision*“ k Verwaltungsgerichtshof (Nejvyšší správní soud, Rakousko). Uvedený soud se vzhledem k pochybnostem, které měl o slučitelnosti příslušné vnitrostátní právní úpravy (dále jen „dotčená právní úprava“) s unijním právem, rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„(1) Spadá situace, kdy náboženská společnost, která je uznaná a usazená v členském státě Evropské unie, požádá v jiném členském státě o poskytnutí dotace soukromé škole, kterou uznala za konfesní a která je v tomto jiném členském státě provozována sdružením registrovaným podle práva tohoto jiného členského státu, s ohledem na článek 17 SFEU do oblasti působnosti unijního práva, zejména článku 56 SFEU?

V případě kladné odpovědi na první otázku:

(2) Musí být článek 56 SFEU vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní normě, která jako podmínku poskytování dotací konfesním soukromým školám stanoví uznání žadatele za církev nebo náboženskou společnost podle vnitrostátního práva?“

16. Písemná vyjádření předložily navrhovatelka, česká a rakouská vláda, jakož i Evropská komise.

IV. Analýza

17. V následujících bodech se budu zabývat dvěma hlavními otázkami vyplývajícími z předběžných otázek, které se, stručně řečeno, týkají účinků čl. 17 odst. 1 SFEU (A) a působnosti článku 49 SFEU (B).

A. Otázka první: účinky článku 17 SFEU

18. Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 17 odst. 1 SFEU brání použití unijních pravidel volného pohybu služeb v situaci, kdy náboženská společnost usazená v jednom členském státě uzná školu v jiném členském státě za konfesní školu a požádá v tomto státě o její financování z veřejných prostředků.

19. Podle mého názoru by odpověď na tuto otázku měla být záporná.

20. Článek 17 odst. 1 stanoví, že Evropská unie „uznává postavení, které podle vnitrostátního práva mají církve a náboženská sdružení či společenství v členských státech, a nedotýká se jej“. Soudní dvůr v tomto ohledu rozhodl, že uvedené ustanovení „vyjadřuje neutralitu Unie vůči tomu, jak členské státy organizují své vztahy s církvemi a náboženskými sdruženími nebo společenstvími“ [5], a zahrnuje zásadu organizační autonomie náboženských společností [6].

21. Podle mého názoru ze závěrů Soudního dvora vyplývá, že Evropská unie nemá žádnou zvláštní pravomoc upravovat záležitosti týkající se vnitřního fungování náboženských společenství a jejich vztahů s členskými státy. V zásadě je tedy na každém členském státě, aby určil, jaký druh vztahu si přeje s náboženskými společenstvími navázat, a za tímto účelem stanovil pravidla, která upravují takové záležitosti, jako je například právní postavení a rozsah autonomie náboženských společenství, jejich financování a případné zvláštní postavení přiznané jejich duchovním či zaměstnancům [7].

22. To však neznamená, že tyto organizace nemusí dodržovat unijní pravidla, která se na ni mohou vztahovat, ani to, že členské státy mohou volně přijímat církevní zákony, které jsou neslučitelné s unijním právem. I když členské státy jednají v rámci oblastí spadajících do jejich pravomoci, jsou povinny při výkonu této pravomoci dodržovat unijní právo [8], a dodržovat tak povinnosti, které pro ně z unijního práva vyplývají [9].

23. O slučitelnosti vnitrostátních právních norem, které se týkají vztahu mezi členským státem a náboženskými společenstvími, s unijním právem totiž Soudní dvůr rozhodoval již mnohokrát. Zejména některé z těchto věcí se týkají situací, které mají určitou podobnost s projednávanou věcí. Soudní dvůr například již dříve posuzoval, zda jsou vnitrostátní opatření, na jejichž základě je poskytováno financování konfesním školám [10] nebo osvobození od daně ve prospěch činností vykonávaných náboženskými společenstvími [11], v souladu s unijními pravidly, která se týkají státní podpory. V podobném duchu Soudní dvůr rovněž potvrdil, že skutečnost, že určitou činnost vykonává náboženské společenství nebo jeho člen, nebrání použití unijních pravidel vnitřního trhu [12].

[5] – Viz mimo jiné rozsudek ze dne 13. ledna 2022, MIUR a Ufficio Scolastico Regionale per la Campaniaí (C-282/19, EU:C:2022:3, bod 50 a citovaná judikatura).

[6] – Rozsudek ze dne 10. července 2018, Jehovan todistajat (C-25/17, EU:C:2018:551, bod 74).

[7] – Obdobně Morini, A. „Comment to Article 17 TFEU“, v Curti Gialdino, C., (ed.) *Codice dell'Unione europea – Operativo*, Simone, Neapol, 2012, s. 543.

[8] – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. prosince 2020, Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Vydání na Ukrajinu) (C-398/19, EU:C:2020:1032, bod 65 a citovaná judikatura).

[9] – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 22. února 2022, RS (Účinek rozsudků ústavního soudu) (C-430/21, EU:C:2022:99, bod 38 a citovaná judikatura).

[10] – Rozsudek ze dne 27. června 2017, Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania (C-74/16, EU:C:2017:496).

[11] – Rozsudek ze dne 6. listopadu 2018, Scuola Elementare Maria Montessori v. Komise, Komise v. Scuola Elementare Maria Montessori a Komise v. Ferracci (C-622/16 P až C-624/16 P, EU:C:2018:873).

[12] – Viz mimo jiné rozsudky ze dne 5. října 1988, Steymann (196/87, EU:C:1988:475); ze dne 7. září 2004, Trojani (C-456/02, EU:C:2004:488); a ze dne 7. května 2019, Monachos Eirinaios (C-431/17, EU:C:2019:368).

24. Článek 17 odst. 1 SFEU výše uvedené nezpochybňuje. Jak zdůraznil generální advokát E. Tančev, z čl. 17 odst. 1 SFEU nevyplývá, že by vztahy mezi náboženskými společenstvími a členským státem byly zcela chráněny před jakýmkoli přezkumem souladu s unijním právem „bez ohledu na okolnosti“ [13]. Jinými slovy, čl. 17 odst. 1 SFEU nemůže být považován – jak uvedl generální advokát M. Bobek – za „blokovou výjimku“ pro jakoukoliv záležitost, která se dotýká náboženského společenství a jeho vztahu k vnitrostátním orgánům [14]. Soudní dvůr totiž konstatoval, že čl. 17 odst. 1 SFEU se nelze dovolávat za účelem osvobození od povinnosti dodržovat mimo jiné unijní pravidla v oblasti rovného zacházení v zaměstnání a povolání [15] nebo ochrany osobních údajů [16].

25. S ohledem na výše uvedené je třeba dospět k závěru, že čl. 17 odst. 1 SFEU nebrání použití unijních pravidel volného pohybu služeb za okolností, kdy náboženská společnost usazená v jednom členském státě uzná školu v jiném členském státě za konfesní školu a požádá v tomto státě o financování z veřejných prostředků.

B. Otázka druhá: působnost článku 49 SFEU

26. Druhou předběžnou otázkou si předkládající soud v podstatě přeje zjistit, zda unijní pravidla volného pohybu služeb brání vnitrostátní právní úpravě, která jako podmínku poskytování dotací konfesním soukromým školám stanoví uznání žadatele za církev nebo náboženskou společnost podle vnitrostátního práva.

27. V níže uvedených oddílech se poté, co uvedu několik úvodních poznámek, které vyjasní použitelné ustanovení unijního práva (1), budu zabývat podstatou této otázky. Vysvětlím, proč mám za to, že poskytovatelé služeb se nemohou dovolávat práva usazování s cílem získat povolení k výkonu nehospodářské činnosti v jiném členském státě (2). Podpůrně vysvětlím, proč zastávám názor, že taková vnitrostátní právní úprava, jako je dotčená právní úprava, může představovat omezení práva usazování, avšak může být odůvodněna jako nezbytná a přiměřená pro dosažení určitých veřejných cílů, které zasluhují ochranu (3).

1. Úvodní poznámky:

28. Nejprve může být užitečné vyjasnit konkrétní ustanovení unijního práva, které je v projednávané věci použitelné. V tomto ohledu chci uvést dvě poznámky.

29. Zaprvé předkládající soud si přeje zjistit, zda je taková vnitrostátní právní úprava, jako je dotčená právní úprava, slučitelná s článkem 56 SFEU, který zakotvuje volný pohyb služeb. V takové situaci, jako je situace dotčená v původním řízení, se však nepoužije článek 56 SFEU, nýbrž článek 49 SFEU, který se týká práva usazování.

[13] – Stanovisko ve věci Egenberger (C-414/16, EU:C:2017:851, body 88 a 93). Viz stanovisko generální advokátky J. Kokott ve věci Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania (C-74/16, EU:C:2017:135, bod 32).

[14] – Stanovisko ve věci Cresco Investigation (C-193/17, EU:C:2018:614, bod 26).

[15] – Viz například rozsudek ze dne 22. ledna 2019, Cresco Investigation (C-193/17, EU:C:2019:43).

[16] – Rozsudek ze dne 10. července 2018, Jehovan todistajat (C-25/17, EU:C:2018:551, bod 74).

30. Podle ustálené judikatury Soudního dvora pojem „usazení“ znamená, že subjekt nabízí své služby stále a trvale z provozovny v hostitelském členském státě. Naproti tomu „službami“ ve smyslu článku 56 SFEU jsou služby, které nejsou nabízeny stále a trvale z provozovny v hostitelském členském státě [17].

31. Vzhledem k tomu, že činností dotčenou v původním řízení je provozování školy, která stále a trvale nabízí vzdělávací služby žákům základních a středních škol v Rakousku, mám za to, že projednávaná věc spadá do působnosti unijních pravidel v oblasti usazování [18].

32. Zadruhé je zavedeno, že unijní pravidla v oblasti volného pohybu, včetně pravidel týkajících se volného pohybu služeb a svobody usazování, se nepoužijí na situaci, jejíž všechny prvky se nacházejí pouze uvnitř jednoho členského státu [19]. Těchto pravidel se tedy lze platně dovolávat pouze v situacích, které zahrnují nějaký přeshraniční prvek. Tento požadavek vyplývá ze samotného účelu ustanovení o vnitřním trhu, kterým je liberalizace obchodu uvnitř Unie [20].

33. V projednávané věci se na rozdíl od názoru rakouské vlády zdá, že tento požadavek je splněn. Navrhovatelka, náboženské společenství, je právnickou osobou se sídlem v Německu, která podala žádost o financování v jiném členském státě, konkrétně v Rakousku. Jak uvádí předkládající soud, tato žádost byla podána v souladu s rakouským vnitrostátním právem. Podle § 17 PrivSchG jsou totiž (formálně) příjemci takového financování náboženská společenství. V projednávané věci lze tedy nalézt přeshraniční prvek.

34. Po těchto vysvětleních nyní přejdu k meritorním otázkám, které vyvolává druhá předběžná otázka.

2. Poskytovatelé služeb se nemohou dovolávat článku 49 SFEU s cílem získat povolení k výkonu nehospodářské činnosti v jiném členském státě

35. Článek 49 SFEU podle ustálené judikatury brání veškerým vnitrostátním opatřením, která i když se použijí bez rozdílu na základě státní příslušnosti, mohou bránit státním příslušníkům Unie ve výkonu svobody usazování zaručené Smlouvou o FEU nebo jej činit méně atraktivním [21].

36. Je však třeba mít na paměti, že unijní pravidla týkající se usazování – stejně jako pravidla týkající se ostatních svobod spojených s vnitřním trhem – se použijí pouze tehdy, pokud lze dotčenou činnost kvalifikovat jako „hospodářskou“. Soudní dvůr v tomto ohledu opakovaně rozhodl, že hospodářskou činností je jakákoli činnost spočívající v nabízení zboží nebo služeb na daném trh [22].

[17] – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 30. listopadu 1995, Gebhard (C-55/94, EU:C:1995:411, body 25 a 26), a ze dne 19. července 2012, Garkalns (C-470/11, EU:C:2012:505, bod 27 a citovaná judikatura).

[18] – Viz *mutatis mutandis* mé stanovisko ve věci Boriss Cilevičs a další (C-391/20, EU:C:2022:166).

[19] – Viz rozsudek ze dne 15. listopadu 2016, Ullens de Schooten (C-268/15, EU:C:2016:874).

[20] – Viz spolu s dalšími odkazy stanovisko generálního advokáta N. Wahla ve spojených věcech Venturini a další (C-159/12 až C-161/12, EU:C:2013:529, bod 27).

[21] – Z četné judikatury viz rozsudek ze dne 3. září 2020, Vivendi (C-719/18, EU:C:2020:627, bod 51 a citovaná judikatura).

[22] – Viz mimo jiné rozsudek ze dne 27. června 2017, Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania (C-74/16, EU:C:2017:496, bod 45 a citovaná judikatura).

37. Článek 57 SFEU konkrétně stanoví, že „služby“ jsou podle Smluv výkony „poskytované zpravidla za úplatu“. Jak konstatoval Soudní dvůr, základní charakteristika úplaty spočívá ve skutečnosti, že úplata představuje *hospodářské protiplnění* za dotčené plnění [23] a je obvykle sjednána mezi poskytovatelem a příjemcem služby [24].

38. Pojem „úplata“ vykládá Soudní dvůr poměrně široce [25]. Použití pravidel volného pohybu služeb nevylučuje zejména skutečnost, že úplata za službu: (i) má omezenou výši [26], (ii) je poskytována ve formě věcného plnění [27], (iii) není hrazena příjemcem služby [28] nebo (iv) je následně proplacena třetí osobou [29]. Obdobně může služba spadat do působnosti článku 49 SFEU i v případě, že poskytovatel neusiluje o dosažení zisku [30].

39. Nicméně musí jakýmkoliv způsobem dojít k platbě (nebo převodu nějaké výhody, která má ekonomickou hodnotu), která představuje formu „hospodářského protiplnění“ za dotčené plnění [31]. Podle ustálené judikatury platí, že „rozhodujícím faktorem, na jehož základě se na určitou činnost vztahují ustanovení Smlouvy o volném pohybu služeb, je její *hospodářská povaha*“ [32]. Jinak je tomu například v případě, kdy je činnost vykonávána bezplatně [33] nebo se odehrává v rámci systému, který není založen na obchodní logice [34]. Pro to, aby byla činnost považována za „hospodářskou“, je podle mého názoru rozhodující, že transakce mezi poskytovatelem a příjemcem musí být založena na principu „něco za něco“ [35], kdy lze určit přiměřený vztah mezi hodnotou poskytované služby a platbou poskytnutou výměnou za tuto službu.

40. Ve světle těchto zásad Soudní dvůr v souvislosti se *vzdělávacími činnostmi* rozhodl, že kurzy pořádané vzdělávacími institucemi financovanými z podstatné části ze soukromých prostředků představují „služby“ ve smyslu unijního práva. V důsledku toho musí být vnitrostátní právní předpisy, které upravují tyto činnosti, v zásadě v souladu s pravidly vnitřního trhu, a zejména s pravidly volného pohybu služeb. Naproti tomu nabídka vzdělávacích kurzů pořádaných institucemi, které jsou součástí veřejného vzdělávacího systému a jsou zcela nebo hlavně financovány z veřejných prostředků, nepředstavuje hospodářskou činnost ve smyslu unijních pravidel vnitřního trhu. Tím, že stát zavede a udržuje takový veřejný vzdělávací systém

23 – Tamtéž, bod 47.

24 – Mimo jiné viz rozsudek ze dne 17. března 2011, *Peñarroja Fa* (C-372/09 a C-373/09, EU:C:2011:156, bod 37 a citovaná judikatura).

25 – Obdobně stanovisko generálního advokáta G. Cosmase ve spojených věcech Deliège (C-51/96 a C-191/97, EU:C:1999:147, bod 30).

26 – Viz například rozsudek ze dne 18. prosince 2007, Jundt (C-281/06, EU:C:2007:816, bod 34).

27 – Rozsudky ze dne 5. října 1988, Steymann (196/87, EU:C:1988:475), a ze dne 7. září 2004, Trojani (C-456/02, EU:C:2004:488).

28 – Rozsudek ze dne 26. dubna 1988, Bond van Adverteerders a další (352/85, EU:C:1988:196, bod 16).

29 – Rozsudek ze dne 12. července 2001, Smits a Peerbooms (C-157/99, EU:C:2001:404, bod 58).

30 – Tamtéž, body 50 a 52.

31 – Viz judikatura uvedená výše v poznámce pod čarou 22. Zdůraznění tohoto bodu spolu s dalšími odkazy viz rovněž v Koutrakos, P., „Healthcare as an economic service under EC law“, v Dougan, M., Spaventa, E. (eds.), *Social Welfare and EU Law*, Hart Publishing , Oxford, 2005, s. 112 až 115.

32 – Viz rozsudky ze dne 18. prosince 2007, Jundt (C-281/06, EU:C:2007:816, bod 32), a ze dne 23. února 2016, Komise v. Německo (C-179/14, EU:C:2016:108, bod 154). Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

33 – Viz mimo jiné rozsudek ze dne 4. října 1991, Society for the Protection of Unborn Children Ireland (C-159/90, EU:C:1991:378, body 24 až 26).

34 – V tomto smyslu viz stanovisko generálního advokáta G. Slynna ve věci Gravier (293/83, EU:C:1985:15, s. 603) a stanovisko generálního advokáta N. Fennellyho ve věci Sodemare a další (C-70/95 EU:C:1997:55, bod 29).

35 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 12. července 2001, Ordine degli Architetti a další (C-399/98, EU:C:2001:401, bod 77). V obecné rovině viz Spaventa, E., „Public Services and European Law: Looking for Boundaries‘, *Cambridge Yearbook of European Legal Studies*, sv. 5, 2003, s. 272 až 275.

financovaný zpravidla z veřejného rozpočtu, a nikoliv žáky nebo jejich rodiči, se totiž nehodlá věnovat výkonu činnosti za úplatu, nýbrž plní vůči obyvatelstvu své poslání v oblasti sociální, kulturní a vzdělávací [36].

41. Co se týče projednávané věci, mám za to, že vzdělávací činnost vykonávaná dotčenou (soukromou) školou je v současné době financována ze soukromých prostředků, včetně prostředků poskytovaných jejími žáky a jejich rodiči. Tuto činnost lze tedy pro účely unijního práva kvalifikovat jako „hospodářskou".

42. To znamená, že v projednávané věci vyvstávají dvě otázky. Zaprvé může být činnost, kterou tato škola hodlá vykonávat v Rakousku, v případě, že jí bude poskytnuto požadované financování z veřejných prostředků, stále kvalifikována jako „hospodářská" ve smyslu pravidel vnitřního trhu? Zadruhé, pokud by nemohla být takto kvalifikována, mělo by to nějaký vliv na odpověď na druhou otázku položenou předkládajícím soudem?

43. Pokud jde o první otázku, rakouská vláda a Komise tvrdí, že činnost, kterou by tato škola v Rakousku vykonávala, by již nemohla být považována za „hospodářskou", pokud by jí byla poskytnuto požadované financování z veřejných prostředků.

44. Rozumím-li správně dotčené vnitrostátní právní úpravě – což musí ověřit předkládající soud –, pak se přikláním k tomuto názoru. Pokud by totiž dotyčná škola byla přijata do systému zavedeného podle dotčené vnitrostátní právní úpravy, pak by tato škola patrně splňovala dvě podmínky, za nichž v souladu s judikaturou Soudního dvora připomenutou výše v bodě 40 nelze nabídku vzdělávacích kurzů považovat za „službu" ve smyslu pravidel vnitřního trhu: (i) škola je součástí veřejného vzdělávacího systému a (ii) tento systém je zcela nebo hlavně financován z veřejných prostředků.

45. Dotčená vnitrostátní právní úprava totiž nezavádí pouze mechanismus pro financování konfesních škol, ale jde patrně ještě dále, neboť v podstatě upravuje *úplnou integraci* těchto škol do veřejného vzdělávacího systému.

46. Soukromé školy mohou být uznány za „konfesní" pouze náboženskými společenstvími, která jsou v Rakousku jako taková uznána. Tato společenství jsou zřizována ve formě veřejnoprávních korporací, jejichž příjmy a majetek mohou být použity výlučně k náboženským účelům, včetně neziskových a charitativních účelů spočívajících na náboženských cílech [37]. Náboženským společenstvím jsou přiznána některá zvláštní práva, avšak rovněž je jim svěřeno plnění konkrétních úkolů, jejichž prostřednictvím – podle vyjádření použitého Verfassungsgerichshof (ústavní soud, Rakousko) – „ovlivňují na své úrovni vnitrostátní veřejný život" [38]. Jeden z těchto úkolů se týká právě vzdělávání, neboť náboženská společenství jsou odpovědná za výuku náboženství ve školách [39] a musí v tomto ohledu poskytovat „kvalitní" vzdělávání [40].

[36] – Viz rozsudek ze dne 27. června 2017, Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania (C-74/16, EU:C:2017:496, bod 50 citovaná judikatura).

[37] – Ustanovení § 11 odst. 2 BekGG.

[38] – Rozsudek ze dne 16. prosince 2009, VfSlg 18.965/2009(AT:VFGH:2009:B516.2009).

[39] – Ustanovení § 17 odst. 4 Staatsgrundgesetz vom 21. December 1867, über die allgemeinen Rechte der Staatsbürger für die im Reichsrathe vertretenen Königreiche und Länder StGG (rakouský ústavní zákon o všeobecných právech občanů; RGBl. 142/1867)..

[40] – Jak vysvětlila rakouská vláda s odkazem na vysvětlení týkající se vládního návrhu zákona, kterým se mění BekGG (viz výše poznámka pod čarou 2).

47. Aby mohly plnit své úkoly, mají náboženská společenství nárok na dotace na náklady na zaměstnance, které se v zásadě poskytují formou přidělení vyučujících, kteří jsou zaměstnáni státem nebo spolkovou zemí, nebo jsou s nimi ve smluvním vztahu, jako „živé dotace“. Mezi přidělené zaměstnance patří i ti, kteří jsou potřební k realizaci školního vzdělávacího programu (včetně obsazení místa ředitele a veškerých doplňkových služeb, které musí ve srovnatelných veřejných školách poskytovat vyučující)[41]. Rozumím tomu tak, že v Rakousku školy dotované z veřejných prostředků nejenže nemohou být provozovány za účelem zisku[42], ale především bývají hlavně financovány z veřejných prostředků.

48. S výhradou ověření předkládajícím soudem se proto domnívám, že povaha činnosti dotčené školy by se po přijetí do systému financování z veřejných prostředků stanoveného PrivSchG nutně změnila a přestala by být „hospodářskou“. Tato činnost by pak byla vykonávána v rámci státem řízeného systému, který se neřídí obchodní logikou.

49. Tento prozatímní závěr vyvolává následující otázku: lze se úspěšně dovolávat článku 49 SFEU ve vztahu k hospodářské činnosti vykonávané v hostitelském členském státě za okolností, kdy by tato činnost v případě odstranění údajného omezení ztratila svou hospodářskou povahu?

50. V tomto ohledu opět souhlasím s rakouskou vládou a Komisí, že odpověď na takovou otázku by měla být záporná.

51. V tomto ohledu nelze přehlédnout, že cílem, který sledují unijní pravidla vnitřního trhu, je odstranění všech překážek obchodu uvnitř Unie za účelem sloučení vnitrostátních trhů do jednotného trhu, který by se co nejvíce přiblížil podmínkám skutečného vnitřního trhu[43]. Hlavním cílem vnitřního trhu je zajistit uvnitř Evropské unie volný pohyb vstupů nezbytných pro výkon hospodářských činností za účelem zajištění optimálního přidělování zdrojů a maximalizace hospodářského blahobytu[44].

52. Pravidla vnitřního trhu naopak nejsou určena k prosazování jiných než hospodářských forem integrace mezi členskými státy EU, které mohou být předmětem jiných ustanovení unijních smluv. Těchto pravidel se tedy v zásadě nelze dovolávat tam, kde není vykonávána činnost v rámci obchodní logiky[45].

53. Podle ustálené judikatury Soudního dvora totiž pojem „usazení“ ve smyslu unijních smluv zahrnuje účinný výkon hospodářské činnosti v hostitelském členském státě[46]. Tato zásada se rovněž odráží v řadě věcí, v nichž Soudní dvůr *zcela* nebo zčásti vyloučil určité činnosti z působnosti unijních ustanovení o volném pohybu služeb.

41 – Ustanovení § 18 a § 19 PrivSchG.

42 – Ustanovení § 21 odst. 1 písm. b) PrivSchG.

43 – Viz rozsudky ze dne 5. května 1982, Schul Douane Expediteur (15/81, EU:C:1982:135, bod 33), a ze dne 17. května 1994, Francie v. Komise (C-41/93, EU:C:1994:196, bod 19).

44 – Viz například stanovisko generálního advokáta M. Szpunara ve spojených věcech X a Visser (C-360/15 a C-31/16, EU:C:2017:397, bod 1) a Barnard, C., *The Substantive Law of the EU: The Four Freedoms*, 5. vydání, Oxford University Press, Oxford, 2016, s. 3 až 8.

45 – V právní nauce viz například Odudu, O., „Economic Activity as a Limit to Community Law“, v Barnard, C., Odudu, O. (eds), *The Outer Limits of European Union Law*, Hart Publishing, Oxford, 2009, s. 242 a 243.

46 – Viz například rozsudek ze dne 12. července 2012, VALE Építési (C-378/10, EU:C:2012:440, bod 34 a citovaná judikatura).

54. Soudní dvůr v ustálené judikatuře především konstatoval, že činnosti spojené se správou veřejné služby sociálního zabezpečení, které plní čistě sociální úlohu, nejsou „hospodářské“, pokud jsou založeny na zásadě solidarity a vykonávány výhradně na nevýdělečném základě [47].

55. Navíc ve věci Sodemare a další, ve které se jedna společnost dovolávala unijních pravidel volného pohybu služeb proto, aby jí bylo umožněno poskytovat služby sociální péče zdravotnického charakteru, a to navzdory skutečnosti, že vnitrostátní právní úprava vyhrazovala možnost podílet se na provozu systému sociálního zabezpečení pouze neziskovým soukromým subjektům, Soudní dvůr odmítl použití článku 49 SFEU. Konstatoval, že unijní právo podle zavedené zásady neodebírá členským státům pravomoci organizovat vlastní systémy sociálního zabezpečení tak, jak uznají za vhodné. Členské státy tak při výkonu pravomocí, které si v tomto ohledu ponechaly, mohly zákonně rozhodnout, že podmínkou přijetí soukromých subjektů jakožto poskytovatelů služeb sociální péče do tohoto systému bude jejich nezisková povaha [48].

56. Podobnou logikou se řídil Soudní dvůr ve věci Analisi G. Caracciolo, v níž se společnost snažila dovolávat mimo jiné pravidel volného pohybu služeb s cílem zpochybnit skutečnost, že nezískala akreditaci v souladu s nařízením (ES) č. 765/2008, kterým se stanoví požadavky na akreditaci a dozor nad trhem týkající se uvádění výrobků na trh a kterým se zrušuje nařízení (EHS) č. 339/93 [49]. Soudní dvůr ve svém rozsudku potvrdil platnost unijních ustanovení, podle nichž akreditační činnost vykonává výhradně jediný vnitrostátní orgán. Soudní dvůr dospěl k závěru, že pravidla volného pohybu služeb se v této věci nepoužijí vzhledem k tomu, že akreditační orgán vykonával činnost orgánu veřejné moci mimo jakýkoli obchodní kontext a působil na neziskovém základě [50].

57. Na základě výše uvedených úvah má za to, že unijních pravidel volného pohybu služeb se nelze dovolávat ve vztahu k hospodářské činnosti, pokud by tato činnost v důsledku odstranění údajného omezení nutně ztratila svou hospodářskou povahu.

58. Odlišný závěr by byl podle mého názoru nejen stěží slučitelný s definicí „služeb“ uvedenou v článku 57 SFEU, jak je soustavně vykládána Soudním dvorem, ale také – a to je zásadnější – by příliš rozšiřoval rozsah působnosti pravidel volného pohybu, což by bylo v rozporu s jejich samotným smyslem.

59. S ohledem na výše uvedené jsem dospěl k závěru, že článek 49 SFEU nebrání vnitrostátní právní úpravě, která podmiňuje poskytování dotací konfesním soukromým školám uznáním žadatele za církev nebo náboženskou společnost podle vnitrostátního práva, pokud se škola v důsledku tohoto poskytování dotací plně začlení do veřejného vzdělávacího systému.

60. Pokud by však Soudní dvůr tento názor nesdílel, nebo pokud by předkládající soud shledal, že tato analýza vychází z nesprávného pochopení vnitrostátního práva, posoudím podpůrně slučitelnost takové vnitrostátní právní úpravy, jako je dotčená právní úprava, s článkem 49 SFEU.

[47] – Viz mimo jiné rozsudky ze dne 17. února 1993, Poucet a Pistre (C-159/91 a C-160/91, EU:C:1993:63, body 17 a 18), a ze dne 22. října 2015, EasyPay a Finance Engineering (C-185/14, EU:C:2015:716, bod 38).

[48] – Rozsudek ze dne 17. června 1997 (C-70/95, EU:C:1997:301).

[49] – Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 9. července 2008 (Úř. věst. 2008, L 218, s. 30).

[50] – Rozsudek ze dne 6. května 2021 (C-142/20, EU:C:2021:368).

3. Článek 49 SFEU nebrání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je dotčená právní úprava

61. Článek 49 zakazuje nejen zjevnou diskriminaci na základě státní příslušnosti, ale také všechny formy skryté diskriminace, které použitím jiných rozlišovacích kritérií vedou ve skutečnosti ke stejnému výsledku [51]. Jak je uvedeno výše v bodě 35, článek 49 SFEU brání veškerým vnitrostátním opatřením, která mohou bránit státním příslušníkům Unie ve výkonu svobody usazování zaručené Smlouvou o FEU nebo jej činit méně atraktivním.

62. V projednávané věci považuji takovou vnitrostátní právní úpravu, jako je dotčená právní úprava, za nepřímo diskriminační, přičemž rozdílné zacházení se školami, které z této právní úpravy vyplývá, může bránit jednotlivcům, sdružením a společnostem usazeným v jiném členském státě ve výkonu svobody usazování v Rakousku nebo jej činit méně atraktivním.

63. Zaprvé podle dotčené vnitrostátní právní úpravy mají *nárok* na financování z veřejných prostředků pouze konfesní školy [52]. Ostatní soukromé školy *mohou* získat financování za určitých podmínek, pokud spolkový stát pro tento účel vyčlenil určité finanční prostředky ve spolkovém rozpočtu [53].

64. Konfesními soukromými školami ve smyslu dotčené vnitrostátní právní úpravy jsou pouze školy přidružené k právně uznaným náboženským společenstvím [54]. Mezi podmínky pro uznání státem patří požadavek, aby náboženské společenství (i) působilo v Rakousku po stanovený počet let a (ii) mělo počet členů rovnající se alespoň určitému procentu z počtu obyvatel Rakouska [55].

65. Je zřejmé, že tyto podmínky snáze splní společenství, která jsou v Rakousku v nějaké formě usazena.

66. Zadruhé jsem rovněž toho názoru, že je jasné, že právní úprava členského státu, která přiznává veřejné financování pouze určitým typům soukromých škol (tj. konfesním školám) a jiným (tj. nekonfesním školám, včetně škol přidružených k náboženským společenstvím, která nejsou právně uznána) nikoli, může odrazovat určité fyzické nebo právnické osoby – zejména, jak bylo vysvětleno výše, ty, které nejsou v Rakousku usazeny – od zřizování nových škol v tomto členském státě.

67. Soukromé školy, které nejsou financovány z veřejných prostředků, jsou jednoznačně znevýhodněny oproti těm, které nejsou takto financovány. Tyto školy by měly být obvykle schopny nabízet srovnatelné služby za nižší školné vzhledem k tomu, že velká část jejich nákladů je hrazena z veřejných finančních prostředků. Finanční prostředky, které platí žáci a jejich rodiče, jsou „nad rámec“ veřejných prostředků. Oproti tomu nekonfesní školy musí financovat svou činnost převážně ze soukromých prostředků, přičemž významnou část z nich obvykle tvoří školné.

68. V tomto kontextu mám za to, že vnitrostátní právní úprava, která jako podmínku poskytování dotací (konfesním) soukromým školám stanoví uznání žadatele za církev nebo náboženskou společnost podle vnitrostátního práva, představuje „omezení“ práva usazování ve smyslu článku 49 SFEU.

[51] – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 3. března 2020, Tesco-Global Áruházak (C-323/18, EU:C:2020:140, bod 62 a citovaná judikatura).

[52] – Ustanovení § 17 PrivSchG.

[53] – Ustanovení § 21 PrivSchG.

[54] – Ustanovení § 17 odst. 2 PrivSchG.

[55] – Ustanovení § 11 odst. 1 BekGG.

69. Z ustálené judikatury však vyplývá, že omezení svobody usazování lze připustit, pokud je zaprvé odůvodněno veřejným pořádkem, veřejnou bezpečností či ochranou veřejného zdraví nebo některým z naléhavých důvodů obecného zájmu a zadruhé respektuje zásadu proporcionality. Pokud jde o proporcionalitu, vnitrostátní opatření musí být způsobilé zajistit uskutečnění sledovaného cíle a nesmí překračovat meze toho, co je nezbytné k jeho dosažení. Kromě toho musí být vnitrostátní opatření přiměřené *stricto sensu* v tom smyslu, že nastoluje spravedlivou rovnováhu mezi příslušnými zájmy, tedy zájmem, který stát dotčeným opatřením sleduje a zájmy osob, které jsou jím negativně dotčeny [56].

70. V tomto ohledu rakouská vláda zdůrazňuje, že v Rakousku konfesní soukromé školy doplňují veřejné školství, neboť veřejné školy jsou pouze mezikonfesní. Konfesní soukromé školy tak umožňují rodičům volbu výchovy jejich dětí, která odpovídá jejich náboženskému přesvědčení. V této souvislosti rakouská vláda odkazuje na článek 2 dodatkového protokolu č. 1 k Evropské úmluvě o lidských právech (dále jen „EÚLP“), který, pokud jde o právo na vzdělání, stanoví, že „stát […] bude respektovat právo rodičů zajišťovat tuto výchovu a vzdělání ve shodě s jejich vlastním náboženským a filozofickým přesvědčením“.

71. Tato vláda v podstatě tvrdí, že omezení veřejných dotací uvedeným školám sleduje dvojí cíl: zajistit rozumné využívání veřejných zdrojů, které následně zaručí kvalitu vzdělávání, a chránit veřejnou bezpečnost. Uvedená vláda poukazuje na to, že řízení o uznání náboženských společenství umožňuje orgánům veřejné moci mimo jiné ověřit, zda má dotčené společenství stabilní organizaci s dostatečným počtem stoupenců, zda má kladný poměr vůči společnosti a státu a zda neohrožuje náboženský mír.

72. Podle mého názoru se jedná o *legitimní cíle*, které mohou v zásadě odůvodnit omezení práva usazování. Článek 52 SFEU totiž umožňuje členským státům zavést nebo zachovat výjimky z práva usazování mimo jiné z důvodu veřejné bezpečnosti. Mimoto Soudní dvůr už připustil, že jak riziko závažného zásahu do finanční rovnováhy sociální politiky [57], tak i cíl spočívající v zajištění vzdělávání na vysoké úrovni [58] by mohly představovat naléhavý důvod obecného zájmu, který je způsobilý odůvodnit překážky volného pohybu.

73. Dále je třeba posoudit, zda je taková vnitrostátní právní úprava, jako je dotčená právní úprava, *vhodná* k dosažení těchto cílů, což znamená, že významně přispívá k jejich dosažení.

74. Mám za to, že ano.

75. V první řadě souhlasím s rakouskou vládou, že omezení dotací pro školy, které pravděpodobně navštěvuje značný počet studentů, kteří jsou spjati se stabilní organizací, představuje rozumné opatření, které přispívá ke snaze zajistit kontrolu výdajů a v co největším možném rozsahu zabránit jakémukoliv plýtvání finančními, technickými a lidskými zdroji [59]. Rozumné využívání dostupných zdrojů, které jsou nutně omezené, pravděpodobně také podpoří poskytování lepších vzdělávacích služeb.

[56] – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 6. října 2020, Komise v. Maďarsko (Vysokoškolské vzdělávání) (C-66/18, EU:C:2020:792, body 178 a 179 a citovaná judikatura).

[57] – Viz mimo jiné rozsudek ze dne 1. října 2009, Woningstichting Sint Servatius (C-567/07, EU:C:2009:593, bod 31 a citovaná judikatura).

[58] – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 13. listopadu 2003, Neri (C-153/02, EU:C:2003:614, bod 46), a ze dne 14. září 2006, Centro di Musicologia Walter Stauffer (C-386/04, EU:C:2006:568, bod 45).

[59] – Viz *mutatis mutandis* rozsudek ze dne 20. prosince 2017, Simma Federspiel (C-419/16, EU:C:2017:997, bod 42 a citovaná judikatura).

76. Zadruhé dávná i nedávná historie ukazuje, že náboženské učení, kázání a proselytismus mohou být za určitých vzácných okolností použity k šíření myšlenek, které mohou představovat hrozbu pro veřejnou bezpečnost. V takovém případě nelze tyto činnosti považovat za chráněné právem na svobodu projevu nebo náboženského vyznání [60], a členský stát tak musí být schopen, jak uvedl ESLP, udržovat „veřejný pořádek, náboženskou harmonii a toleranci v demokratické společnosti“, zejména mezi znepřátelenými skupinami [61]. Předběžná kontrola slučitelnosti ideologie a vyznání náboženského společenství se základními hodnotami společnosti se, alespoň do určité míry, jeví jako vhodná k omezení tohoto rizika.

77. Překračuje tedy dotčená vnitrostátní právní úprava rámec toho, co je nezbytné k dosažení jeho cílů, nebo nenastoluje spravedlivou rovnováhu mezi dotčenými zájmy?

78. To jsou podle mého názoru otázky, o nichž mohou obecně nejlépe rozhodnout předkládající soudy. V projednávané věci to platí zvláště, neboť účastnice řízení, která se dovolávala práva usazování, tedy navrhovatelka v původním řízení, v tomto ohledu neuvedla žádný argument.

79. V každém případě musím konstatovat, že na základě informací uvedených ve spisu nejsem schopen určit žádné možné opatření, které by bylo vůči poskytovatelům služeb méně omezující než dotčená vnitrostátní právní úprava a zároveň by bylo stejně způsobilé k dosažení cílů sledovaných touto právní úpravou. Ve spise rovněž není obsažen žádný náznak toho, že by rakouské orgány mohly tím, že omezily financování škol přidružených k právně uznaným náboženským společenstvím z veřejných prostředků, nesprávně vyvážit veřejné zájmy sledované dotčenou právní úpravou a zájmy osob, které jsou jí dotčeny (v projednávané věci neuznaná náboženská společenství).

80. V tomto ohledu také poznamenávám, že kritéria, která musí náboženské společenství splňovat, aby mohlo být právně uznáno, se nejeví jako nepřiměřená nebo přehnaná vůči společenství, jehož přítomnost a činnost je v dané zemi významná. Chápu rovněž, že v případě, že jsou tato kritéria splněna, nemají orgány veřejné moci žádný prostor pro uvážení v této oblasti, neboť k uznání dochází automaticky, což by mělo zajistit spravedlivé a rovné zacházení s různými náboženskými společenstvími [62].

81. Skutečnost, že navrhovatelka má v Německu postavení uznané náboženské společnosti, je v této souvislosti nepodstatná. Žádné ustanovení unijního práva totiž nelze vykládat tak, že stanoví mechanismus „vzájemného uznávání“ mezi členskými státy, pokud jde o náboženská společenství. Jak správně uvedla česká vláda, každá taková zásada by do značné míry zbavila čl. 17 odst. 1 SFEU užitečného účinku, neboť by výrazně omezila svobodu členských států přistupovat k náboženským společenstvím podle vlastního uvážení.

82. Co je podstatnější, mám za to, že z čl. 17 odst. 1 SFEU v této souvislosti nutně vyplývá, že členské státy musí mít značnou volnost, pokud jde o pravidla týkající se uznávání náboženských společenství a vztahů, které s nimi hodlají navázat. Určitá volnost by měla existovat také ohledně *finančních vztahů*, které členské státy naváží s náboženskými společenstvími [63].

[60] – Viz například ESLP, 13. února 2003, Refah Partisi (Strana prosperity) a další v. Turecko (CE:ECHR:2003:0213JUD004134098).

[61] – ESLP, 10. listopadu 2005, Leyla Şahin v. Turecko (CE:ECHR:2005:1110JUD004477498, § 107).

[62] – Viz zejména znění § 1 a § 2 AnerkennungsG.

[63] – V tomto ohledu je však třeba dodat varování: tato volnost, pokud jde o finanční záležitosti, existuje do té míry, do jaké jsou pravidla týkající se veřejných finančních prostředků vyplácených náboženským společenstvím v souladu s unijními ustanoveními, která mohou být v závislosti na okolnostech v konkrétní situaci použitelná. Zejména v případě, kdy členský stát dotuje hospodářské činnosti vykonávané náboženskými společenstvími, musí být dotčená opatření slučitelná s unijními pravidly, která se týkají státní podpory (viz např. judikatura uvedená výše v poznámkách pod čarou 9 a 10). Toto však není otázka, která vyvstala v projednávané věci.

83. Zajímavé je, že, jak jsem si povšiml, ESLP, jemuž byly některé věci předloženy zejména z důvodu údajného porušení svobody vyznání [64], v této věci dospěl k podobným závěrům. Tento soud uznal, že členské státy mají široký prostor pro uvážení, pokud jde o způsob, jakým chtějí uspořádat své vztahy s náboženskými společenstvími, možnost svěřit těmto společenstvím odpovědnost za plnění určitých (i nenáboženských) úkolů ve veřejném zájmu a financování těchto společenství nebo jejich určitých činností, jako je nabídka vzdělávacích kurzů. Prostor pro uvážení členských států nebyl vyloučen pouhou skutečností, že dotčená vnitrostátní právní úprava měla za následek rozdílné zacházení s různými společenstvími, v důsledku čehož byla některým společenstvím poskytována větší podpora než jiným [65]. V této souvislosti ESLP rovněž konstatoval, že článek 2 dodatkového protokolu č. 1 [k EÚLP] [66] nelze vykládat tak, že rodiče mohou vyžadovat, aby stát poskytoval určitou formu (náboženské) výuky [67].

84. Z výše uvedených úvah podle mého názoru vyplývá, že taková vnitrostátní právní úprava, jako je právní úprava dotčená v projednávané věci, představuje omezení práva usazování, avšak může být odůvodněna jako nezbytná a přiměřená pro dosažení určitých veřejných cílů, které zasluhují ochranu. Ověření, zda tomu tak v projednávané věci je, přísluší předkládajícímu soudu.

85. S ohledem na výše uvedené musím konstatovat, že článek 49 SFEU v zásadě nebrání vnitrostátní právní úpravě, která jako podmínku poskytování dotací konfesním soukromým školám stanoví uznání žadatele za církev nebo náboženskou společnost podle vnitrostátního práva.

V. Závěry

86. Závěrem navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na předběžné otázky Verwaltungsgerichtshof (Nejvyšší správní soud, Rakousko) takto:

– článek 17 odst. 1 SFEU nebrání použití unijních pravidel volného pohybu služeb v situaci, kdy náboženská společnost usazená v jednom členském státě uzná školu v jiném členském státě za konfesní školu a požádá v tomto státě o financování z veřejných prostředků;

– článek 49 SFEU v zásadě nebrání vnitrostátní právní úpravě, která jako podmínku poskytování dotací konfesním soukromým školám stanoví uznání žadatele za církev nebo náboženskou společnost podle vnitrostátního práva.

[64] – Toto právo je chráněno článkem 9 EÚLP nazvaným „Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání“.

[65] – Viz mimo jiné ESLP, 7. prosince 1976, Kjeldsen, Busk Madsen a Pedersen v. Dánsko (CE:ECHR:1976:1207JUD000509571); 28. srpna 2001, Lundberg v. Švédsko (CE:ECHR:2001:0828DEC003684697); 29. června 2007, Folgerø a další v. Norsko (CE:ECHR:2007:0629JUD001547202); a 18. března 2011, Lautsi a další v. Itálie (CE:ECHR:2011:0318JUD003081406). Obecněji k této otázce, včetně dalších odkazů, viz Evans, C., Thomas, C. A., „Church-State Relations in the European Court of Human Rights“, *BYU Law Review*, 2006, s. 699.

[66] – Viz výše bod 70 tohoto stanoviska.

[67] – ESLP, 18. března 2011, Lautsi a další v. Itálie (CE:ECHR:2011:0318JUD003081406, § 61 a citovaná judikatura).